



Unda Foundation

Jaarverslag 2019



Inhoudsopgave

Introductie	p. 3
<i>Making Waves</i>	
<i>Making Waves 3</i>	p. 4
<i>Making Waves 4</i>	p. 6
<i>Making Waves 5</i>	p. 9
Organisatie	p. 10
Financiën	
Balans	p. 11
Baten en lasten	p. 12
Toelichting op baten en lasten	p. 13
Bijlage: activiteiten en persoonlijke verhalen	p. 14
Bijlage: <i>Making Waves 3</i>	p. 16



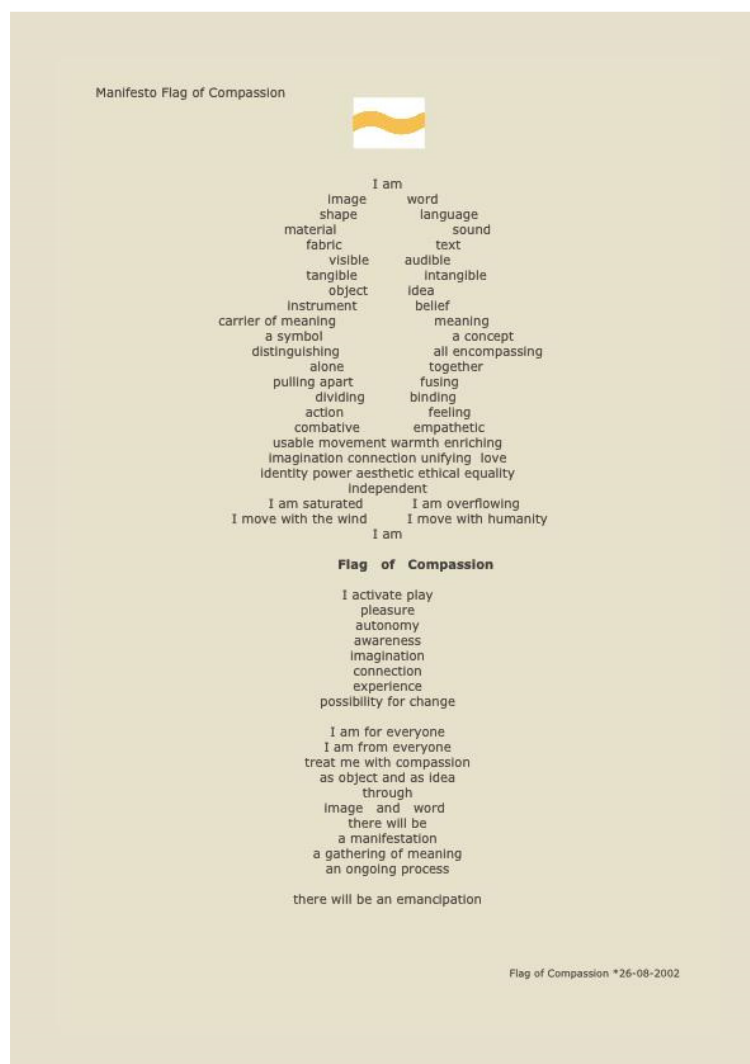


Introductie

De Stichting Unda Foundation (hierna: de Unda Foundation), opgericht in 2008, draagt het begrip compassie uit in de vorm van het conceptuele kunstwerk *Vlag van Compassie*. Dit kunstwerk bestaat uit het woord 'compassie', een instrument 'de Vlag', een Manifest, de Unda Foundation, een distributienetwerk en een website www.flagofcompassion.com. Oprichtster van de Unda Foundation en initiator van *Vlag van Compassie* is kunstenaar Rini Hurkmans.

De Unda Foundation streeft ernaar dat *Vlag van Compassie* symbool staat voor een dynamisch begrip van compassie. De Vlag is onafhankelijk van politieke, religieuze, sociale of culturele instellingen en van afkomst of geslacht. De Unda Foundation doet geen uitspraken over wat compassie is en wanneer er sprake is van compassie.

De Unda Foundation heeft als missie het activeren en stimuleren van mensen om na te denken over het begrip compassie, hen uit te dagen hun visie zichtbaar te maken met behulp van de Vlag en hiernaar te handelen. De Unda Foundation beoogt dat wereldwijd mensen de Vlag van Compassie en haar Manifest gaan herkennen en inzetten. Op die manier bevorderen de Vlag en haar Manifest dat het begrip compassie een centrale en vernieuwende rol krijgt in de samenleving. Met deze missie dient de Unda Foundation het algemeen belang.





Making Waves

Met *Making Waves* wil de Unda Foundation samenwerkingen aangaan met instituten en organisaties om een serie van projecten te organiseren die inhaken op de thematiek rondom *Vlag van Compassie*. Cruciaal is het feit dat binnen het kunstwerk *Vlag van Compassie* sprake is van een paradox. Een vlag, een instrument dat gebruikt wordt om je te onderscheiden van anderen, en de notie compassie, het vermogen tot mededogen vanuit een diep besef van gelijkheid, lijken onverenigbaar. Dit spanningsveld tussen differentiatie en gelijkheid is de conceptuele kern van het kunstwerk die wordt onderzocht in *Making Waves*.

Making Waves is een nomadische beweging rond *Vlag van Compassie* die telkens weer in een nieuw samenwerkingsverband invloed probeert uit te oefenen op het bewustwordingsproces van ethische vraagstukken binnen de maatschappij. Het heeft geen vaststaand 'format', maar bestaat uit een variërende groep mensen die telkens aangepast aan de situatie samen met desbetreffende groep, gemeenschap, instituut, een nieuwe interessante programmering ontdekt en ontwikkelt. Met *Making Waves* wordt de Vlag gekoppeld aan een 'omgeving', in plaats van aan een individu of een gebeurtenis.



Making Waves 3

Making Waves 3 is georganiseerd in samenwerking met Sybrand Veeger en Jurriaan Dijkgraaf, twee studenten Politiek, Psychologie, Recht en Economie aan de Universiteit van Amsterdam, en vond plaats in Sociëteit Sexyland in Amsterdam Noord op 14 maart 2019.

Deze derde editie van Making Waves behelsde een onderzoekswerkshop rondom het thema: *Beyond Politics? Exploring the role of aesthetics and ethics, art and philosophy, in social structures*.

De avond werd afgetrapt met een welkomstwoord van Robert Rinnooy Kan, voorzitter van de Unda Foundation, gevolgd door een *keynote*-lezing van Pascal Gielen, professor Sociologie in Kunst, Cultuur en Politiek. Gielen analyseert de relatie tussen, kunst, politiek en de openbare ruimte in de creatieve stad. Hij illustreert hoe kunstenaars en andere creatieve 'werknemers' reageren op neoliberal beleid door civiele actie te ondernemen in het grijze gebied tussen creativiteit en criminaliteit.

Hierna volgden tafelconversaties over de relatie tussen esthetiek en samenleving, bekeken vanuit verschillende perspectieven: juridisch, stedelijk, economisch, cultureel en politiek. Elk van de vijf tafelconversaties werd geleid door een expert in een van deze gebieden. Samen met de deelnemers, doken de tafelleiders in onderwerpen als politieke



paradigma's, esthetische principes en sociale utopieën. Na de workshops vond voortzetting plaats onder het genot van eten, drinken en muziek van Eva en Maria.



Workshoptafels

RECHT & ESTHETIEK – door Tobias Arnoldussen

KUNST & POLITIEK – door Erdem Colak

ECONOMIE & ESTHETIEK – door Erwin Dekker

URBAN HISTORY & AESTHETICS – door Claartje Rasterhoff

VERBEELDING & DEMOCRATIE – door Friso Wiersum

De korte impressies die deelnemers schreven over de tafelconversaties zijn te vinden in de bijlage over *Making Waves 3*, samen met meer foto's en informatie over de tafelleiders. De gesproken taal van het evenement is Engels en daarom zijn de korte impressies van de workshoptafels ook geschreven in het Engels.



Op de workshoptafels ligt een Vlag van Compassie voor elke deelnemer. Het mee naar huis nemen van de Vlag, bevordert dat het gesprek over de betekenis van compassie en daarmee over ethiek, ook na afloop van de workshop wordt gecontinueerd in de naaste omgeving van iedere deelnemer.



Making Waves 4

Making Waves 4 vindt plaats tijdens het Winterlab, georganiseerd in samenwerking met kunstacademie ArtEZ Zwolle. Van 21 januari t/m 1 februari werken eerste, tweede en derdejaars studenten van de opleidingen Docent Beeldende Kunst en Vormgeving, Animation Design, Comic Design, Graphic Design, Illustration Design, Interieur-Architectuur en Docent Theater in een interdisciplinair team aan sociale vraagstukken. De Unda Foundation is uitgenodigd om binnen het Winterlab met 11 studenten *Making Waves 4* te ontwikkelen.

Geïnspireerd door het kunstwerk *Vlag van Compassie*, worden de studenten uitgedaagd om na te denken over de vraagstelling 'Wat is het effect van het spanningsveld tussen differentiatie en gelijkheid op de wereld om ons heen?' In twee aparte groepen worden verschillende invalshoeken en interpretaties onderzocht, waarna elke groep studenten aan de slag gaat om aan het einde van de twee weken hun bevindingen in een eigen project te presenteren. De eerste groep maakt een presentatie met twee- en driedimensionale werken, zoals foto's, tekst en sculpturen. Groep twee ontwikkelt een video-installatie met verschillende maten beeldschermen.





Statement *Making Waves 4.1*

Wortelperspectief

"Een wortel is een getal. Het is een getal dat te maken heeft met de oppervlakte van een vierkant en de zijde van dat vierkant. Als je weet wat de oppervlakte is van een vierkant, dan is de wortel de lengte van de zijde van dat vierkant."
(wikikids)

Making Waves 4.1 gaat over het spanningsveld dat wordt gecreëerd door differentiatie en gelijkheid. Het begrip perspectief staat centraal, waarbij het fenomeen 'in hokjes denken' ook aan de orde komt. Iedereen heeft een ander perspectief gebaseerd op zijn/haar eigen normen en waarden en is geneigd om binnen deze kaders te blijven denken.

De werken in de installatie *Wortelperspectief* onderzoeken vanuit verschillende invalshoeken wat perspectief is en hoe het werkt. Elk werk toont hoe verschillende perspectieven uiteenlopen en tegelijkertijd overeen kunnen komen. De werken zijn visuele notities die activeren om met verschillende perspectieven naar één concept te kijken. Als verschillende perspectieven de ruimte krijgen, in samenspraak met ieders eigen normen en waarden, dan komen overeenkomsten meer naar voren zonder dat alles tot hetzelfde gemaakt wordt.

De visuele notities bestaan uit twee- en driedimensionale werken, zoals foto's, tekst en sculpturen.

Anouk van der Meer, Frank Pap, Judith Bos, Martijn Knoester, Melissa van Vugt, Nienke Bronkhorst





Statement *Making Waves 4.2*

COFFEENICATION

Beans Different

De wereld waarin wij leven wordt gekenmerkt door diversiteit. Individuen en groeperingen hebben allemaal een eigen mening en deze leiden vaak tot een strijd.

Het kunstwerk *Vlag van Compassie* (2008, geïnitieerd door Rini Hurkmans) speelt in op de paradox tussen gelijkheid en diversiteit. Een vlag is een instrument die individuen en groeperingen kunnen gebruiken om zich te differentiëren en hun mening zichtbaar te maken. Op zichzelf heeft de *Vlag van Compassie* geen betekenis, maar individuen en groeperingen geven er betekenis aan door de verschillende manieren waarop ze de Vlag inzetten. Het is een middel om mensen te activeren om met elkaar een dialoog aan te gaan. Hebben mensen, ondanks hun verschillende ideeën, overeenkomsten als ze dezelfde vlag inzetten?

De diversiteit en gelijkheid binnen onze groep, bevindt zich in het drinken van koffie. In *Making Waves 4.2* is koffie de metafoor voor de paradox in het werk *Vlag van Compassie*. Wij drinken allemaal koffie, maar op een hele andere manier. Denk bijvoorbeeld aan zwarte koffie, cappuccino of Turkse koffie. Koffiebonen vormen de basis voor elke koffie. De boontjes veranderen door een verschillend proces in een ander soort koffie. Hierdoor komen de koffiebonen op een andere manier tot uiting. In de kern zijn ze echter nog steeds hetzelfde: een koffieboontje.

Dit fenomeen is ook van toepassing op mensen. Mensen hebben allemaal verschillende meningen en uiten zich op een andere manier, maar zijn van binnen hetzelfde: mens. Bovendien is het samen drinken van koffie een manier om met elkaar te communiceren. Daarom is er in *Making Waves 4.2* sprake van *Coffeenication*.

In de installatie *Coffeenication* spreken beelden elkaar soms tegen, werken samen of versterken elkaar. Het werk schakelt continue tussen de verschillende uitingsvormen van diversiteit en gelijkheid en beoogt daarmee een opening te creëren voor eigen interpretatie.

Firas Alhusni, Celine Wessels, Femke van Hoppe, Ola Karuzel, Ella Sangster.

5 schermen 102 x 58.5 cm, 52 x 29.5 cm, (3) 20 x 15 cm, 1:03 minuten, loop.





Making Waves 5

Making Waves in Amsterdam is de vijfde editie binnen de serie van *Making Waves* projecten. De voorbereidingen, gefinancierd dankzij enkele donaties, zijn gestart in de loop van het jaar met de oorspronkelijke bedoeling het project te laten plaatsvinden in mei 2020. Het project vraagt om meer voorbereidingstijd en de uitvoering is, mede door de coronacrisis, uitgesteld tot 2021.

Deze editie van *Making Waves* krijgt een nieuwe vorm: een wandeling rond het begrip compassie aan de hand van poëzie en proza. De route verbindt verschillende buurten in Amsterdam en wordt in de straten gemarkeerd door Vlaggen van Compassie waarbij teksten van schrijvers hangen. Deze vorm nodigt uit tot samenwerking tussen bewoners, organisaties en bezoekers, schrijvers en de Unda Foundation. Activiteiten die gedurende het project plaatsvinden, stimuleren bewoners en bezoekers om met elkaar in gesprek te gaan over compassie en daar actief invulling aan te geven. We hebben al enkele schrijvers, partners en buurtcentra bereid gevonden mee te doen aan dit project (o.a. schrijver Arnon Grünberg, de AkzoNobel Art Foundation en buurtcentrum De Coenen). Wij zullen het komend jaar het plan met beoogde samenwerkingspartners nader bekijken en uitwerken alsmede de verschillende mogelijkheden tot financiering van dit kunstproject verder onderzoeken. We zullen hierbij gebruik maken van de ervaringen die we rond de financieringsaanvragen in 2019 hebben opgedaan.





Organisatie

Samenstelling Bestuur

De samenstelling past bij de missie en de doelstellingen van de Unda Foundation. Het Bestuur als geheel streeft ernaar dat kennis aanwezig is op de volgende terreinen binnen de sociaal-maatschappelijke context: cultuur, financiën, governance, juridisch recht, communicatie en marketing.

Het Bestuur bestaat uit drie leden met de volgende functies:

Voorzitter, Robert Rinnooy Kan.

Nevenfuncties: Bestuurder Nederlandse Vereniging Toezicht Cultuur
Bestuurder Stroom Den Haag

Secretaris, Patty Voorsmit.

Nevenfuncties: Secretaris Stichting Literatuur Prijs
Voorzitter Stichting Sambal
Adviseur Stichting Dhampus

Penningmeester, Pauline Voortman.

(Neven)functies: Oprichter/directeur Trustworks
Bestuurder Stichting What About Now

Freelance medewerker

Rosa Mulder ondersteunt het functioneren van de Unda Foundation en houdt zich onder andere bezig met communicatie, redactie en productie. Daarnaast werkt ze voor Rini Hurkmans en is ze werkzaam als groepsmanager bij woonproject Startblok Riekerhaven. Rosa volgt de onderzoeksmaster Arts & Culture aan de Universiteit van Leiden.

Adviseur

Rini Hurkmans (kunstenaar, docent Gerrit Rietveld Academie, onderzoeker) is de initiator van het kunstwerk *Vlag van Compassie* (2002) en maakt geen deel uit van het Bestuur. Zij is de vaste adviseur van de Unda Foundation en wordt in die hoedanigheid uitgenodigd voor bestuursvergaderingen.

Governance Code Cultuur

Het Bestuur onderschrijft de principes van de Governance Code Cultuur (<http://www.governancecodecultuur.nl/>).

Comité van Aanbeveling

De leden van het Comité van Aanbeveling onderschrijven het belang van compassie. Er wordt gestreefd naar diversiteit qua netwerk, specialisme, sociale achtergrond, cultuur en kennis binnen de leden van het Comité van Aanbeveling. Het Comité bestaat uit: Drs. M.J.A.L. Bloem, Mr. H.J. Bunjes, Prof. Mr. E. Dommering, Mr. J. Kohnstamm, Mevr. P.C. Krikke, Lady Olga Maitland, Prof. dr. G. Morello, Ramsey Nasr, Prof. dr. H.W. van Os, Drs. L. Polman, Bert Steevensz, Julienne Straatman, Suzanne Tesselaar, Anne Tilroe, Prof. drs. P.J. Scheffer en Frederique Vles-Jager.



Financiën

Balans per 31 december 2019

(na resultaatbestemming)

	2019		2018	
	euro	euro	euro	euro
Activa				
Vlottende activa				
Vorraden		<u>11.002</u>		<u>11.763</u>
Vorderingen				
Overige vorderingen en overlopende activa		<u>-</u>		<u>-</u>
Liquide middelen		<u>4.337</u>		<u>373</u>
Totaal Activa		<u>15.339</u>		<u>12.136</u>
Passiva				
Eigen vermogen	14.091		11.536	
Kortlopende schulden	<u>1.248</u>		<u>600</u>	
Totaal passiva		<u>15.339</u>		<u>12.136</u>

**Baten en lasten**

	2019	2018
	euro	euro
Netto-omzet	11.938	1.945
Inkoopwaarde van de omzet	-1.060	-563
Brutowinst	10.878	1.382
Personeelskosten	5.684	2.355
Verkoopkosten	1.636	91
Kantoorkosten	179	92
Algemene kosten	698	37
Som der bedrijfslasten	8.197	2.575
Bedrijfsresultaat	2.681	-1.193
Financiële baten en lasten	126	126
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	2.555	-1.319
Belastingen	-	-
Netto gewoon resultaat na belastingen	2.555	-1.319
Buitengewoon resultaat	-	159
Nettoresultaat na belastingen	2.555	-1.478

**Toelichting op baten en lasten**

	2019	2018
Netto-omzet		
Verkoop Vlaggen	3.032	1.945
Donaties	8.565	-
Ticketverkoop	341	-
<i>Baten</i>	<u>11.938</u>	<u>1.945</u>
Inkoopwaarde omzet		
Kostprijs Vlaggen	761	352
Productiekosten Vlaggen	299	211
<i>Inkoopwaarde baten</i>	<u>1.060</u>	<u>563</u>
Overige personele kosten		
Overige kosten vergoedingen	5.094	2.113
Vrijwilligersvergoeding	590	242
	<u>5.684</u>	<u>2.355</u>
Verkoopkosten		
Website	91	91
Onkosten Making Waves 3	1.545	-
	<u>1.636</u>	<u>91</u>
Kantoorkosten		
Porti	72	92
Drukwerk	107	-
	<u>179</u>	<u>92</u>
Algemene kosten		
Overige algemene kosten	147	37
Administratiekosten (2018 & 2019)	551	-
	<u>698</u>	<u>37</u>
Financiële baten en lasten		
Bankkosten en rentelasten	<u>126</u>	<u>126</u>
Buitengewoon resultaat		
Buitengewone lasten & baten	<u>-</u>	<u>159</u>



Bijlage: activiteiten en persoonlijke verhalen

Ook in 2019 vonden er weer allerlei verschillende activiteiten rondom het kunstwerk *Vlag van Compassie* plaats. De Unda Foundation houdt op de website bij waar en wanneer de Vlag onder andere is ingezet en verzamelt daarnaast verhalen van mensen die de Vlag hebben aangeschaft of ontvangen. In hun verhaal lichten ze toe hoe zij over compassie denken en hoe zij de Vlag daarbij inzetten. Hieronder enkele voorbeelden.

Enkele voorbeelden:



Amsterdam, 30 maart 2019

EENWERK

De Vlag van Compassie hangt aan de gevel van EENWERK. Tijdens de openingstijden van deze kunstruimte (do-vr-za van 13 tot 18 uur) die één werk per keer toont, kan iedereen de Vlag zien wapperen aan de Koninginneweg 176 in Amsterdam.

Rotterdam, 29 augustus 2019

Verhalenhuis Belvédère

Donderdagavond 29 augustus organiseerde de directie van Verhalenhuis Belvédère in Rotterdam voor de eerste maal een cultuurklas voor vrijwilligers.

Deze gelegenheid werd door de vrijwilligers benut om de initiatiefnemers/directie van Verhalenhuis Belvédère de Vlag van Compassie te overhandigen. Hoewel verschillend in talent en expertise, kenmerken Els Desmet, Joop Reijngoud (rechts op de foto) en Linda Malherbe (links op de foto) zich door steeds de ander (de medewerker, de stad, de bewoners) centraal te stellen. Dit resulteert in een zeer positief werkklimaat en sociaal/maatschappelijk bijzonder relevante projecten waar compassie hoog in het vaandel staat.



Cor Teensma



Vlag van Compassie



Rome, 11 december 2019

Koninklijk Nederlands Instituut te Rome

Het Koninklijk Nederlands Instituut te Rome (KNIR) bestaat sinds 1904. Toen rond 1880 de Vaticaanse bibliotheek de archieven voor onderzoek openden, hebben veel landen in de jaren erna instituten in Rome geopend. Begonnen als Nederlands Historisch Instituut, kreeg het KNIR in 2004 bij de viering van het 100-jarig bestaan het predicaat Koninklijk. Het instituut kent drie kerngebieden: oudheid/archeologie, geschiedenis en kunstgeschiedenis. Het is voor de Nederlandse universiteiten met een grote geesteswetenschappelijke faculteit een steunpunt in de Eeuwige Stad. Decennialang komen onderzoekers en studenten samen om de wetenschappelijke aspecten van Italië in het algemeen en Rome in het bijzonder te bestuderen. Het KNIR bezit niet alleen een eigen bibliotheek, maar biedt ook een uitgebreid netwerk ter plaatse aan.

Studenten en wetenschappers die het KNIR bezocht hebben, delen een belangrijke eigenschap: men wil heel graag weer terugkomen. Er is een hechte KNIR-gemeenschap, niet alleen in het instituut en in Rome zelf, maar ook thuis in Nederland. In het warme bad van het KNIR dompelen ook deelnemers van het Artist-in-Residence-programma met de KNAW zich onder. De Artist-in-Residence mengt zich in de debatten tussen studenten en wetenschappers en slaat een extra brug tussen kunst en wetenschap, een zeer nuttige kruisbestuiving.

Op 11 december 2019 laat het KNIR met trots de Vlag van Compassie wapperen op het voorbordes van de statige villa aan de Via Omero in de Valle Giulia. Want het KNIR leeft van compassie, steunt compassie, promoot compassie en brengt met compassie onderwijs en onderzoek. Namens de hele KNIR-gemeenschap – in Rome en elders in de wereld!

Elmer Sterken
Interim directeur van het KNIR
18 januari 2020



Bijlage: *Making Waves 3*

LAW & AESTHETICS by Tobias Arnoldussen

Tobias Arnoldussen (University of Amsterdam) is a philosopher (M.A. 2002), a lawyer (LL.M. 2001) and received a PhD in the sociology of law in 2016. He currently uses social constructivism and discourse analysis as interpretative methodologies and is an expert in environmental law, philosophy, and intercultural dialogue.

Tobias' table will discuss the different functions of the aesthetics of law and the recent push against the law's ritualistic character. Some questions his table will address are: what is the value of legal aesthetics? Is it merely a quaint left over from ancient times, or does it have value in itself and if so where does this value reside?

Short impression of the table conversation by Karsten Swaak.

If the male/female ratio in legal training and education is more or less 50/50, why do people immediately associate law with a masculine image? Is it because law embodies reason and order, which are principles traditionally associated with masculinity? These introductory questions triggered the conversation on the role of aesthetics in law.

The aesthetics of law, the images associated with law, have certainly not appealed to women throughout history. Maybe this is because at the very root of law lies violence, which original images are war, old formations, tribal primitiveness. Law was born from violence.

With institutionalized religion, however, law's violent nature became less explicit. Priests made it a form of secret doctrine that only a few could master due to their special religious knowledge; then governments took on the role of lawmakers and authorizers of violence while keeping the elitist character of law. Law became an elite system of authorization of violence.

Eventually, the citizen also became involved in law and it's making, although never really acquiring the expert knowledge, never learning the "secret doctrine".

This double character of law (as an authorizer of violence, and as "secret" or elite system) begins to explain its ritualistic character, one which we still see today: even law students currently speak in a special fashion in order to be taken seriously - and ultimately to establish a position of power in the (moot) court. The law is instantiated by forms of ritualized violence.

Currently, the focus is less on the rituals and more on the procedure and the conclusions that follow from it. The judge, however, who legitimizes and decides, is still seated higher, in robes and addressed as "your honour".

There's a trend nowadays to eliminate this ritualistic, elite and aesthetic aspect of law. Is this desirable?

It might make law more accessible and egalitarian. Although there might be an element of tradition that would be lost. And tradition is something we look up to and that inspires us. But if we live in a





society that seeks to progress, aren't these elitist traditions something we should leave behind for the sake of more accessibility and equality?

Are the principles of law really independent of aesthetics? When the law becomes more accessible, does the quality of judgement remain the same?

The hierarchy must remain in order for the law not to return to the law of the strongest, that is, to its purely violent origins.

Does this hierarchy really need to be explicitly shown (by togas, honourable rituals, etc.), or is it enough if it's recognized by the public?

What must undoubtedly remain constant is that judgments are honest, rational and well-founded. To make such sound judgements it's also necessary that there's a set procedure for the execution of justice in order to arrive at right solutions, for the sake of legitimacy.

The concluding question of the conversation was:

Are aesthetics an intricate part of the procedure that legitimizes legal decision-making?

ART & POLITICS by Erdem Colak

Erdem Colak (Amsterdam School for Cultural Analysis, University of Amsterdam) will encourage a critical discussion around the idea of the "post-political". Making a start on the critical works of some philosophers such as Jacques Rancière, Ernesto Laclau and Chantal Mouffe, Erdem's table will address the question of how possible and, if so, how desirable it is to entertain questions concerning new social orders that go "beyond politics"? Is it really possible to solve all inequalities within neoliberal institutions of our democracies or is there a kind of serious problem in the common definition of democracy? How can we transform those critical questions into the art world? How could we map the art world after 1989 in terms of its relation to politics and the political?

Short impression of the table conversation by Rosa Mulder.

The table conversation on "Art & the Post-Political" started with a short introduction by Erdem Colak, artist and PhD student at the Amsterdam School for Cultural Analysis (ASCA). Together with eight participants, Colak questioned the position of contemporary art in a "post-political" frame. The "post-political" concerns the last three decades, the post-communist era after the end of the Cold War, and critiques the assumed logic of political consensus. This critique relates to theories by political theorist Chantal Mouffe and philosopher Jacques Rancière. According to Mouffe, prevailing capitalist and liberal thought establishes certain notions and represses other understandings. As such, the political system is negating the antagonistic and pluralistic dimension of society. During the table conversation, Mouffe's theory was extended by Rancière's notions of "the political" and "politics." In Rancière's terms, the political system, or police, embodies the earlier mentioned consensus and established order. Accordingly, his understanding of politics refers to the antagonistic dimension that





recognizes inequality and unheard voices. Apart from recognition, the notion of politics also embodies the potential to contest and challenge consensus.

After having discussed these main theories and concepts, several questions were raised: What is the role of politics and the political? How can we map the art world after 1989 in terms of its relation to politics and the political? And how might we redetermine the role of art and politics in societies? Several participants stated that the fast pace of globalization and identity politics are of great importance for these questions. On the one hand, globalization makes our world bigger, for example, in the sense that we might know about all kind of inequalities. At the same time, we might not be sure how to deal with such uncomfortable knowledge. On the other hand, globalization also makes individuals bigger. It feels like one can never be part of one group or identity because all these groups seem fluid, instead one can speak of multiplying identities. That makes it hard to find your identities and that, in turn, creates an urge for recognition. As one is trying to find out how to handle all the perspectives that come along with globalization it also feels like everyone stays in one's own bubble since a space for dialogue and dissensus is lacking.

Thus, how can art function as a tool to challenge the political? To see how art can create spaces to disagree with one another, several artworks in the public space were discussed. One of these examples was the artwork *I Was a Stranger and You Took Me In* by Olu Oguibe. During Documenta 14 in Kassel in 2017, this monument for strangers on the city's main square provoked many questions. Though the artwork was supposed to stay at the square, also after the event, a local right-wing group enforced the replacement of the obelisk. One can also wonder who should be identified as stranger and others questioned why an Afro-American artist should tell the people in Kassel to welcome strangers. Subsequently, the participants agreed that art is understood differently by people, and as such art can disrupt and open up spaces of dissensus. This made the table conversation return to Mouffe's statement that public space offers the possibility for intervention and that agonistic practices by means of art can offer possibilities to reactivate the oppressed and transform an existing consensus.

ECONOMICS & AESTHETICS by Erwin Dekker

Erwin Dekker is post-doctoral researcher at the Erasmus School of Economics, Rotterdam. He is also assistant professor in cultural economics at the Erasmus School of History, Culture and Communication. He has published in the fields of cultural economics, economic methodology and intellectual history, and is currently working on the moral frameworks which sustain markets.

Erwin's table will delve into whether we can see an increasing "aestheticization" of the economy, observing aesthetic developments in the culinary, design, and "creative" industries. This table will be addressing questions such as: why are aesthetics now more at home in the economy? And why have they faded to the background in politics? Or is aesthetics still much a part of social movements?

Short impression of the table conversation by Maartje van der Meule.





During Making Waves 3 on March 14, the table discussion led by Erwin Dekker, professor in Cultural Economics at the Erasmus University in Rotterdam, mainly focussed on the intersection of art and culture with economics and the market. The discussion started with a quick round of remarks on the keynote speech of Pascal Gielen, but already quickly moved to the main questions that were discussed during this workshop: how do aesthetics and the market influence each other? Is keeping aesthetics away from the market better for aesthetics? And how is creativity visible in current economics?

According to Dekker, markets have changed on both the consumption and the production side. In order to see where the creativity is, we have to look at already existing places to see if these are changing into a more creative environment. Do people get to be more creative on the job? Are office spaces more open for example? We can see a change in the market in the sense that big companies start to become more flexible and want their employees to engage in creativity. But as a counterargument, the participants of the table conversation asked if the market is not just adjusting to the demand of the consumers in order to profit from it themselves.

On the other side, we could ask the question if we are changing the way people consume. Instead of focusing on static things like politics etc. we have to look at the markets and at what people now do on these markets to see if this is changing. Dekker thinks it is changing and as an example, he brings up the fact that people are nowadays more and more involved with home cooking and different ways of dealing with food than a couple of years ago. These are not only changes in niche markets but changes in the big company supermarkets as well. But does this change in consumerism change creativity? Or is it changed by creativity? These questions brought up the question whether we are still talking about creativity or not, and what creativity exactly is. And are we not again back at the point that big companies only follow the demand of the consumers in order to gain money out of it, instead of really engaging in creativity themselves?

The discussion between the participants mainly circled around these arguments; the market only follows society for their own profit and the opposite idea that we as consumers create changes in the market. A lot of interesting ideas were shared during the workshop and it gave room for thought on topics linked to the discussion, for example, how cultures and subcultures organize themselves on the market.

URBAN HISTORY & AESTHETICS by Claartje Rasterhoff

Claartje Rasterhoff is a historian and works as an assistant professor in Urban History and Digital Methods at the University of Amsterdam. She is also on the editorial board of *Stedelijk Studies*, a peer-reviewed academic journal published by the Stedelijk Museum Amsterdam.

Her table discussion will revolve around the theme "Norms and Forms in crooked cities": how should we live in the city? Should the answer to this question be based on grand visions or modest suggestions? Her table will take the city as a laboratory for exploring the role of aesthetic principles in the organization of society, and will play around with a seemingly paradoxical question: how to plan for an unplanned city? The ethics and aesthetics of the "open city" will be discussed, and the ways in which these may be put into practice.

Short impression of the table conversation by Yiorgos Douliakas.

The Urban History and Aesthetics table began with a short introductory round during which we came to realise that although all of us were city-dwellers, we formed a multi-national/multi-disciplinary group. Prof. Claartje Rasterhoff presented an approach on the cities as a) a laboratory, and b) as utopias/dystopias, along with an introduction of Richard Sennett's positions, which would serve as one of the two guides for our



discussion. What was particularly interesting was that Sennett was both an idealist and a pragmatist. Views that initially seemed contradictory, in the end, managed to provide answers and solutions, and ultimately foreshadowed our final remarks.

We were asked to write on a sticker our take on the questions, *a) What should a city be like? b) What should living in a city be like? c) How should we live as inhabitants?*

Echoing the workshop's title itself, these questions brought into discussion matters of aesthetics, morality, equality, imagination, as well as individuality, yet an individuality that is inseparable from a collective group. Our proposals echoed both Sennett's and Jane Jacob's views, revolving around distaste for control, rigid planning and segregation. However, as one would expect, there are as many understandings of a city as there are citizens. One preferred a small green town, another a big city with glass buildings. Matters of identification/connection were stressed, discussing mini-communities within a metropolis, an approach that echoed with Jacob's ideas.

In that light, Prof. Rasterhoff had fertile ground to introduce Jane Jacobs. Jacobs was reacting against private developers and big city planners, whose actions we now know as neoliberal practices. In her view, life in cities should be small, local, and slow. Diversity of thought and background are not factors that would deprive one's feeling of being at home. Matters of space and temporality are stressed in Jacobs' work and an immediate remark on her position echoed the criticism surrounding it, and soon we posed the question "*What happens when change happens very fast?*" Although Europe has some regulations, this is not the case everywhere, and growth cannot exactly be stopped or regulated. As we came to realise, questions inquiring "small" or "local" are important yet they are overlooked in an attempt to examine the bigger picture.

Furthermore, the question of *How cities should "look" like?* brought into discussion the city of Cordova, a city whose characters derive, according to one of the participants, from the clash between the multi-cultural buildings. On another note, however, cities like Copenhagen have laws protecting the colour of the buildings, giving them their distinct style and supposed timelessness, but how good is that? Some remarks and distrust against uniformity were quickly answered by the results of its non-existence, where a lack of regulation leads to commercialization and numerous other problems.

Heterogeneity in cities was of particular interest to the participants, this being a new trend, following a homogeneous tradition that dominated city building until the last decades. The following statements focused on practicality, as well as stressing the role of money, bringing in matters of pragmatism, as well as realism.

Socioeconomic equality is important, and definitely, it is not only about aesthetics when we meditate upon the city's potential shapes. However, as a participant remarked, the buildings in the cities outlive their initial purposes. What was considered cheap housing in



the past is affordable only by rich people now, and, more than any other city right now, Amsterdammers are coming face to face with gentrification. Decision-making architects/planners, bear specific ideas in mind, ideas dealing with aesthetics, subjective as they may be, but at the same time unable to be disentangled from the ethics. In the end, it is always important to remember that big decisions are being made overnight, opinions that have both immediate and long-term effect on the citizens' life.



Nevertheless, this is not to stress a lack of agency, or to invoke the agency crisis, yet points at the rather unique temporality of a city's decision making.

Subsequently, we began to question the *Aesthetics of the city*. Uniformity's criticism resurfaced as far as the potentiality that lies within the city's planning is concerned. Sennett's "open" notion of a city served as a guide, bringing us closer to the idea of commons, having taken into account matters of potentiality, ability, possibility. This time, "the people" were brought into the discussion, the way they are presented or taken into account as far as cities are concerned. Social equality, economics, all of these seem to affect people that live in the city, something evident from daily routines, as well as following numerous major events that topple their everyday life, such as an economic crisis. The people, along with the buildings make up an atmosphere, yet, as seen in Amsterdam, vibrancy, one caused by tourism, doesn't necessarily contribute to a city's vibrant character. Tourism is a multifaceted potential the cities have, however, one that only recently has shown its troubling character.

Nevertheless, there is a huge heterogeneity, a value we aim in the cities, which brought us to the questions of *What should the local/urban government be like? Should it exist in the first place?* For sure, many opinions were heard, and despite the numerous approaches, all called for small/big scale action, focusing on a bottom-up kind of approach. To act is to plan and regarding cities, there is the matter of long-term or short-term approach. Yet with planning being a, not always, individual action that affects collectivities, it wasn't long until the question of ethics appeared. Yet, what kinds of ethics dictate actions? What are the qualities of the goals these actions aspire to achieve? An important remark was to "make sure they [spaces] are open to the future," bringing into discussion the matter of temporality and purpose. It is evident that we need to allow all sides to manifest, interaction is crucial and the possibilities for different purposes are innate in the buildings, after all, they outlast the individuals that conceived them in the first place.

Yet, How do we organize this? Who is in charge? Elective communal, the market, the government?

Once more the importance of bottom-up action was stressed but before we could delve deeper, time was up. Wrapping up the discussion, Prof. Rasterhoff remarked that there is an increasing opportunity to get involved these days and stressed that change happens in small steps, bringing into discussion again Sennett's notion of the idealist versus the pragmatist when "big ideals might get in the way of doing stuff." A way one can get involved is through the streets, neighbourhoods, and as we came to realise, the first way is to observe the city in order to be able to delve into its problems/potentialities. They say about poets that they resemble icebergs, with $\frac{1}{10}$ of them being hidden beneath the surface. Although we initially focused on the cities' and the buildings' exterior, the image they project, we were immediately immersed into their hidden values, values that constitute no less of a guiding force behind the actions to be taken, apart from the facade's affect on ourselves, the citizens.

IMAGINATION & DEMOCRACY by Friso Wiersum

Friso Wiersum is active at the European Cultural Foundation. The ECF bridges people and democratic institutions by connecting local cultural change-makers and communities across Europe.

During the workshop, Friso will host an exchange in line with the theme of his employer's year theme "Democracy Needs Imagination". While it seems political issues are back in many discussions in society, most of us are weary of the mobilization political organization entails. We seem to be happy to have professional politicians manage their 'game', while we express our 'new engagement' in the arts and at ballot boxes once



every few years. Friso's table will address the question: how do we turn our imagination into a tool for democratization?

Short impression of the table conversation by Loran van Diepen.

We started our discussion with the notion of trust. How we trust someone that we know, often because we recognize ourselves in that person. Then we wondered how trust could be scaled up? How can you make the step from mutual trust at the micro level (you and me and a neighbourhood society) to an alternative to the current political system? In any case, we noticed that there are various options. For example, there is the business model of booking.com, which cleverly responds to our trust in others. The recommendations of others are usually decisive in our choice for a certain apartment.

Within the diversity of possibilities, commons are perhaps the most important alternative. Commons are founded by citizens who organize themselves between the state and the business community. Sometimes commons grow into institutions, such as Rabobank, but in the construction phase, they are vulnerable and sometimes illegal. Whether they survive depends heavily on mutual trust and on the trust that they gain from the system.

Possibilities for cooperation with the system depend on the method of decision-making: if this is transparent and all stakeholders are familiar with the procedures (high trust), exciting futures are possible. If there are hidden agendas or information is withheld - as is the case with investment funds that steer the economy too much - then distrust arises.

Journalism, or the media in a general sense, plays the role of gatekeeper in this; they must stand between 'power' and the public and thereby represent the interests of the public good (commons). If they do not do so, more distrust is the result. The media, therefore, provide the framework for citizens to transfer from the ING bank to Triodos, for example. A bank which not coincidentally does not invest in the arms industry, but in commons initiatives.



Commons must be transparent. That fits in a time of shifting power relations. We are no longer law-abiding citizens but want to understand the protocols of power and the institutions that hold sway over us. Public institutions must then acknowledge and recognize people during decision-making. Perhaps the counterpart to all neoliberal policies is to recognize people as individuals. One that you can trust because he / she is just like you.

In this way, commons initiatives can be a very necessary addition to the democratic system that we now have. In several countries, people are experimenting with these initiatives, for example, under the name of the G1000 movement. The most concrete and most successful results are achieved by citizen assemblies, where the citizen is brought back to the centre of the political conflict. While referenda ask citizens to vote anonymously 'for' or 'against' something, citizen assemblies have the advantage of small-scale and real public confrontation. This, therefore, invites members of the citizens' assembly to jump past their 'puberty' and pursue the general good (commons).



Dankbetuiging

De Unda Foundation wil graag alle betrokkenen en donateurs bedanken en met name:

Sybrand Veeger, Jurriaan Dijkgraaf, Pascal Gielen, Janet Visbeen, Alexander Rinnooy Kan, Tobias Arnoldussen, Erdem Colak, Erwin Dekker, Claartje Rasterhoff, Friso Wiersum, Rosa Mulder, Cor Teensma en Elmer Sterken.

Het bestuur:
Robert Rinnooy Kan, voorzitter.
Patty Voorsmit, secretaris.
Pauline Voortman, penningmeester.
10 Augustus 2020

Unda Foundation
Henri Polaklaan 14
1018 CS Amsterdam

De stichting is aangemerkt als culturele ANBI
RSIN 819863439